

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันศุกร์ที่ 24 พฤษภาคม 2539

ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) ปลิงดูดเลือดสังคมไทยตัวสุดท้าย ?

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

กระทรวงการคลังออกคำสั่งที่ 81/2539 ลงวันที่ 17 พฤษภาคม 2539 ซึ่งอาศัยอำนาจตามมาตรา 25 มาตรา 28 และมาตรา 50 แห่งพระราชบัญญัติการธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2522 ให้ควบคุมธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การจำกัด (มหาชน) พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการควบคุมธนาคารดังกล่าว โดยมีนายพร อิศรเสนา ณ อยุธยา เป็นประธาน ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า ธนาคารแห่งนี้ ‘...มีฐานะและการดำเนินงานอยู่ในลักษณะอันจะเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ประโยชน์ของประชาชน...’

เมื่อผมเขียนบทความเรื่อง “ธนาคารพาณิชย์ - ปลิงดูดเลือดสังคมไทย ?” ตีพิมพ์ใน วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ฉบับเดือนมิถุนายน 2517 ปฏิกริยาของนายธนาคารพาณิชย์ที่มีต่อบทความเรื่องนี้มีอยู่มากพอสมควร อย่างน้อยที่สุดธนาคารกรุงเทพ จำกัด ถอนโฆษณาออกจาก วารสารสังคมศาสตร์ปริทัศน์ ธนาคารกสิกรไทย จำกัด จัดให้มีการประชุมทางวิชาการเรื่องธนาคารพาณิชย์กับความรับผิดชอบต่อสังคม บรรดานักวิชาการในสังกัดธนาคารพาณิชย์ต่างดาหน้าออกมาปกป้องธนาคารพาณิชย์ บ้างก็ตอบโต้ผมเป็นการเฉพาเจาะจง แต่เพียงชั่วเวลาไม่นานหลังจากนั้น ผู้คนเหล่านี้ก็สิ้นประโยชน์สำหรับธนาคารพาณิชย์ และถูกกดดันให้ออกจากตำแหน่ง แม้จะไม่ถึงกับ ‘ถูกถีบ’ ออกมาก็ตาม ผมกล่าวถึงเรื่องนี้มิใช่เพราะต้องการฟันฝอยหาตะเข็บ และไม่ต้องการเอ่ยชื่อบุคคลที่ต้องเย้ยวยา ‘บาดแผลแห่งชาติ’ อันเกิดจากการกระทำของธนาคารพาณิชย์เหล่านี้

แม้บัดนี้ เวลาจะล่วงเลยมากกว่าสองทศวรรษ ประพฤติกรรมของธนาคารพาณิชย์ในปัจจุบันมิได้แตกต่างไปจากข้อเขียนของผมในปี 2517 ธนาคารพาณิชย์ยังคงเป็น ‘ปลิงดูดเลือดสังคมไทย’ หาประโยชน์ส่วนบุคคลจากเงินฝากของประชาชน นายธนาคารพาณิชย์มิใช่อรหันต์ที่ปราศจากกิเลสตัณหา หากแต่เป็นปุถุชนที่มีความเห็นแก่ได้ โดยที่ระดับความเห็นแก่ได้แตกต่างไปตามปัจเจกบุคคล การศึกษาและชาติตระกูลมิใช่ปัจจัยที่บ่งบอกระดับความเห็นแก่ได้ ถึงจะมีการศึกษาและชาติตระกูลดีเพียงใด แต่สันดานดิบและความสามานย์อาจมีมาก

เกินกว่าที่จะขาดเกลียดได้ นายธนาคารพาณิชย์จึงเป็นสัตว์เศรษฐกิจเยี่ยงปลูชนโดยทั่วไป แต่ นายธนาคารพาณิชย์เป็นสัตว์เศรษฐกิจที่มีเงื่อนไขเฉพาะ เพราะมีโอกาสหาประโยชน์จากเงินฝาก ของประชาชน อันเป็นช่องทางในการหารายได้ชนิดที่ผู้มีอาชีพอื่นในสังคมมิได้มีโอกาสเหมือน ด้วยเหตุดังนั้น รัฐบาลจึงต้องแทรกแซงด้วยการ ควบคุม กำกับ และตรวจสอบการดำเนินงาน ของธนาคารพาณิชย์ มิให้มีการดำเนินงานชนิดเห็นแก่ได้จนเกินขอบเขต และป้องกันการฉ้อฉล เงินฝากประชาชน

พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ พ.ศ. 2505 บัญญัติขึ้นเพื่อให้อำนาจธนาคารแห่งประเทศไทยและกระทรวงการคลังควบคุม กำกับ และตรวจสอบธนาคารพาณิชย์ ส่วนหนึ่ง เพื่อเป้าหมายเสถียรภาพทางการเงินในระบบเศรษฐกิจไทย อีกส่วนหนึ่งเพื่อคุ้มครองประชาชน ผู้ฝากเงินในธนาคาร กฎหมายฉบับนี้มีการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสำคัญในปี 2522 แม้หลังจากนั้น จะมีความพยายามที่จะแก้ไขกฎหมายในยุคที่นายสมหมาย สุนทรกุลดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง แต่ไม่สัมฤทธิ์ผล เนื่องจากมีอาจแทนแรงต่อต้านจากกลุ่ม นายธนาคารพาณิชย์ได้

แต่ถึงทางการจะวางระเบียบ อีกทั้งกำกับ ควบคุม และตรวจสอบธนาคารพาณิชย์มากเพียงใด สันดานดิบและความเห็นแก่ได้ของนายธนาคารพาณิชย์บางคนและ บางหมู่บางเหล่าก่อให้เกิดวิกฤติการณ์ธนาคารพาณิชย์เป็นระลอกๆ ไม่ว่าจะเป็นกรณีธนาคาร เอเชียทรัสต์ (2527) ธนาคารมหานคร (2529) และธนาคารนครหลวงไทย (2530) ธนาคาร กรุงเทพฯพาณิชย์การดำเนินรอยตามธนาคารที่เคยมีชื่อ همینเหล่านี้

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังให้สัมภาษณ์สื่อมวลชนในวันที่มีคำสั่งควบคุม ธนาคารกรุงเทพฯพาณิชย์การว่า ภายหลังจากที่ธนาคารแห่งประเทศไทยควบคุมและกำกับการ ดำเนินงานของธนาคารกรุงเทพฯพาณิชย์การแล้ว ธนาคารฯก็เริ่มมีฐานะมั่นคงขึ้น แต่แล้วการ อภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีการคลังในสภาผู้แทนราษฎรในช่วงต้นเดือนพฤษภาคม 2539 โดยมีการเปิดโปงฐานะการเงินของธนาคารดังกล่าว มีผลอย่างสำคัญต่อความมั่นใจของประชาชน จนฐานะการเงินทรุดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากประชาชนพากันแห่กันไปถอนเงินออกจากธนาคาร ดังกล่าว

ข้อกล่าวหาของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังที่ว่า การทรุดตัวของธนาคาร กรุงเทพฯพาณิชย์การเป็นผลจากการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรนั้นเป็นข้อกล่าวหาอันควรแก่ การเพ่งพิเคราะห์ เมื่อธนาคารกรุงเทพฯจำกัดเผชิญกับการขว้างก้อนของ 'รามสูร' ในยุครัฐบาล พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ไม่เพียงแต่พลเอกเปรมสยายปีกคุ้มธนาคารกรุงเทพฯเท่านั้น หากยัง

เป็นเพราะธนาคารกรุงเทพมีฐานะอันมั่นคงเกินกว่าการกล่าวหาอย่างพล่อยๆอีกด้วย แต่ในกรณีธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การนี้ ถึงนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจะพร้อมใจโอบอุ้มธนาคารดังกล่าว ก็ยากที่จะประคองฐานะให้ดำรงอยู่ต่อไปได้ เพราะข้อมูลบรรดามีค่อยๆเปิดเผยตัวตนที่แท้จริงของธนาคารแห่งนี้ ด้วยเหตุนี้เอง นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังจึงมีหัตถ์ออกมายืนยันความมั่นคงของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ในเมื่อรู้อยู่แก่ใจว่าข้อเท็จจริงเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม

หนังสือของธนาคารแห่งประเทศไทยถึงประธานกรรมการธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2539 ช่วยเปลี่ยนตัวตนของธนาคารแห่งนี้อย่างล่อนจ้อน (มติชน ฉบับวันที่ 9 พฤษภาคม 2539) ฐานะการเงินของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การเมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2538 ปรากฏข้อเท็จจริงดังต่อไปนี้

(1) ธนาคารฯ มีทรัพย์สินรวม 181,880 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นสินทรัพย์โดยคุณภาพ 45,280 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 27.41 ของสินทรัพย์รวม ในขณะที่อัตราเฉลี่ยของระบบธนาคารพาณิชย์ไทยตก 7.39%

(2) ธนาคารฯ ให้สินเชื่อเพื่อการครอบงำกิจการ (take over) ซึ่งมีความเสี่ยงสูงและอาจก่อให้เกิดความเสียหายถึง 32,688 ล้านบาท

(3) เมื่อรวมสินทรัพย์โดยคุณภาพตามข้อ (1) และสินเชื่อความเสี่ยงสูงตามข้อ (2) สินทรัพย์โดยคุณภาพรวมทั้งสิ้นเท่ากับ 77,968 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 47.20 ของสินทรัพย์รวม

หนังสือพิมพ์ ผู้จัดการรายวัน (ฉบับวันที่ 18-19 พฤษภาคม 2539) รายงานอย่างถูกต้องว่า ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การหารายได้หลักจากการให้สินเชื่อเพื่อครอบงำกิจการ ด้วยเกมการเงินที่เรียกว่า Leveraged Buy-Out (LBO) ทั้งนี้โดยอาศัยนายราเกช สักเสนาเป็นที่ปรึกษา การอนุมัติสินเชื่อเป็นไปอย่างหละหลวม โดยมีได้สนใจวิเคราะห์ฐานะ พื้นฐานการประกอบธุรกิจ ความสามารถในการชำระหนี้ และเรียกหลักทรัพย์ค้ำประกันให้คุ้มหนี้เงินกู้ ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การจึงเกี่ยวพันกับกระบวนการสร้างราคาในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีความผิดตาม พ.ร.บ.หลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 แต่ทางการไม่เคยสนใจที่จะเอาผิด ทั้งๆที่ตรวจสอบพบข้อเท็จจริงมาเป็นเวลาช้านานแล้ว

ธนาคารแห่งประเทศไทยยังพบข้อเท็จจริงอีกด้วยว่า ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การให้สินเชื่อแก่กลุ่มลูกหนี้รายใหญ่เพียงไม่กี่กลุ่ม ไม่ว่าจะป็นกลุ่มนายราเจน พิลเด (Rajan

Pillai) กลุ่มนายอदनัน คาช็อกกี (Adnan Khashoggi) กลุ่มนายราเกซ สักเสนา และกลุ่มนายสุชาติ ตันเจริญ ข้อสำคัญก็คือ มีการจัดสรรเงินเชื่อให้แก่กลุ่มธุรกิจที่กรรมการผู้จัดการใหญ่ กรรมการ พนักงาน หรือตัวแทนมีผลประโยชน์เกี่ยวข้องด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดสรรเงินเชื่อให้แก่บริษัทกระดาษ (paper company) ที่จัดตั้งขึ้นในประเทศต่างๆ

ด้วยข้อเท็จจริงที่ค่อยๆปรากฏสู่ความรับรู้ของสาธารณชนดังที่กล่าวข้างต้นนี้ หากประชาชนผู้มีเงินออมได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารเหล่านี้โดยสมบูรณ์ ก็คงไม่มีใครนำเงินออมไปฝากไว้กับธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ ในเมื่อมีการนำเงินฝากของประชาชนไปปล่อยกู้ด้วยวิธีการอันسامานย์เช่นนี้ ส่วนประชาชนที่เล่นหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หากได้รับทราบข้อมูลเหล่านี้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ ก็คงไม่มีใครลงทุนซื้อหุ้นธนาคารนี้ การที่หุ้น BBC มีได้ตกต่ำมากนัก ก็เป็นเพราะความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลข่าวสาร หากประชาชนได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องสมบูรณ์แล้ว หุ้น BBC ย่อมกลายเป็นหุ้นหมาเหินอย่างช่วยมิได้

แม้ว่าการอภิปรายในสภาผู้แทนราษฎรจะมีส่วนสนับสนุนฐานะของธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การอยู่บ้าง แต่เป็นเพราะตัวตนอันแท้จริงของธนาคารแห่งนี้เต็มไปด้วยบาดแผลอันน่าพิงที่ยากจะปกปิดได้ ถึงจะโกหกว่า ธนาคารฯยังมีฐานะอันมั่นคง ก็ยากที่จะมีคนเชื่อถือ กระแสการถอนเงินออกจากธนาคารจึงเป็นเรื่องที่เข้าใจได้ ถึงจะพยายามกลบเกลื่อนว่า กระแสการถอนเงินไม่รุนแรง แต่ข้างตายทั้งตัวจะเอาใบบัวมาปิดได้อย่างไร การที่กระทรวงการคลังตัดสินใจเข้าควบคุมกิจการของธนาคารนี้ ก็เป็นประจักษ์พยานอย่างชัดเจนของตัวตนอันอัปลักษณ์ของธนาคารแห่งนี้ การเปิดโปงข้อมูลในสภาผู้แทนราษฎรเป็นเพียงการเร่งให้ธนาคารแห่งประเทศไทยต้องจัดการกับ ‘ปลิงดูดเลือดสังคมไทย’ หากไม่มีการเปิดโปงข้อมูลเช่นนี้ การแก้ปัญหาชนิดลูปหน้าปะจมูกจะยังคงมีต่อไป ทั้งที่ปัญหาค้างคาและสะสมมากกว่าครึ่งทศวรรษแล้ว

บัดนี้ ถึงเวลาที่ประชาชนและรัฐสภาจักต้องคอยติดตามและจ้องจับผิดรัฐบาล กระทรวงการคลัง และธนาคารแห่งประเทศไทยต่อไปว่า จะดำเนินการลงโทษผู้บริหารธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การหรือไม่ อย่างไร หรือว่าจะปล่อยให้เรื่องเงิบหายไป เข้าทำนองปลิงยอมไม่ดูดเลือดปลิงด้วยกัน